

הלכות שבת עררעא

רכה

זה זיכור הג' הדברים שצריך אדם לומר ויזהר עליהם וגם כדי שידעו כמה מדליקין ובמה אין מדליקין ויזהרו לעשות כן אבל אחר תפלת ערבית מה תועלת שזיכור הלא אין בידו לתקן מעשהו אבל במדינות אלו אין הוששים לזה^א אלא אומרים אותו אחר התפילה כדי שמי שאחר לבא לבית הכנסת יסיים תפלתו בעוד שהצבור אומרים אותו ולכן אין נוהגין לאמרו בשבת של חול המועד שאו אין מתאחרין כל כך לפי שאין עושים מלאכה כל כך^ב וכל שכן ביו"ט שחל להיות בערב שבת^ג וכן ביו"ט שחל בשבת אין נוהגין לאמרו^ד כדי למהר בשמחת יו"ט:

ב במקומות שמקדשים כבית הכנסת יש לקדש קודם אמירת כמה מדליקין לפי שיש להקדים קדושת היום בכל מה שאפשר^ה:

רעא דיני קידוש שעל היין וכו' ל' סעיפים:

א מצות עשה מן התורה לקדש את יום השבת בדברים^א שנאמר^ב זכור את יום השבת לקדשו כלומר זכרה וזירות שבת וקידוש.

וצריך לזכרה בכניסתו וביציאתו בכניסתו בקידוש היום וביציאתו בהבדלה^ג ויש אומרים^ד שהבדלה אינה אלא מדברי סופרים ומן התורה אין צריך לזכרה אלא בכניסתו בלבד ויתבאר בס' רצ"ו:

ב ותקנו חכמים שתהא זכירה זו על כוס של יין^ה בין בכניסתו בין ביציאתו.

ומצוה מן המובחר לקדש סמוך לתחלת כניסתו בכל מה שאפשר^ו ואף אם יצא מבית הכנסת^ז מבעוד יום יש לו לקדש מיד^ח דכיון שהוסף מחול על הקדש הרי זה אצלו כניסת השבת^ט ויש לו לקדש מיד סמוך לכניסתו ואחר הקדוש צריך לאכול ג'כ מיד^י כדי שיהיה הקדוש במקום סעודה^{יא} ואם אינו תאב לאכול מיד יכול להמתין מלקדש תוך הילולה כמה שירצה כדי שיאכל לתיאבון^{יב} ויוכל לסמוך על מה שכבר זכרו

ד ב"י שם.
 ח מ"א סק"א.
 ו מנהגי מהר"א קלוינער סי' מז הגה א. הובא במ"א שם.
 ז שענין דרין מבואר גם בשבלי הלקט מוס"י מו. מור ושול"ע ס"ב.
 ח שענין דרין מבואר גם במנהגים (טיראג) סדר ערבית של שבת. הובא במהרי"ל תפלת סוכות סי' י.
 ט כדלעיל סי' רטט ס"ב.
 י סדר רב עמרם גאון.
 יא ב"ח בנפך ה"ה. הובא במ"א. וראה גם לקמן סי' תפנא סכ"ו.

סימן רעא

א רמב"ם פכ"ט ה"ג. תוס' סוכה לה, א ר"ה מאי קושיא. פסחים קק, א ר"ה וזכרה. מ"א סק"א.
 ב שמות כ. ח. פסחים שם.
 ג רמב"ם שם.
 ד רמב"ם שם, ובס' המצות מ"ע קנה. הניך מצוה לא. וראה גם רש"י ניר דף ד רע"א (בגירסת הגמרא בפסחים).
 ה תוס' רבינו יהודה ברכות כ, ב בשם ר"ת. שבלי הלקט השלם סי' קל. מ"ז שם בשם יש אומרים. ארחות

חיים הל' הברכה סי' יח. ב' הדיעות במאורי כ, ב ר"ה נגהלגל.
 ו סעף יט.
 ז רמב"ם פכ"ט ה"ג. תוס' סוכה לה, א ר"ה מאי קושיא. פסחים קק, א ר"ה וזכרה. מ"א סק"א.
 ח פסחים שם. וראה גם לעיל סי' ס"ד (במוסרי). לקמן סי' רצו סוף ס"ו.
 ט גמרא ברכות לה, א. רמב"ם שם. מ"ז שם. ובדלקמן סי' רצו ס"א.
 י מור ושול"ע ס"א. מ"א סק"א. וראה גם לעיל סי' ער ס"ב לקמן ס"ט וסמ"ז.
 יא כדלעיל סי' רטו ס"ב. וראה הע"ב (והת"ו) ח"ו ע' קמב.
 יב מ"ז ס"ב א. וראה לעיל סי' רטו ס"ג שיכול לקדש מבעוד יום אפילו לא התפלל עדיין. וראה הע"ב שם ע' קעד.
 יג ראו ש ברכות פ"ד סי' ו. וברש"י ערבי פסחים סי' ב. ב"י בראש הסימן. וראה תורת מנחם התועניות ח"ו ע' 32.
 יד מ"ז שם. וראה לעיל שם.
 טו כדלקמן סי' רענ ס"א ואיך.
 יז יצא באכילה זו חובת סעודה שבת.
 טז ראה לקמן סי' רפח ס"ג.

בתחלת כניסתו בתפלת ערבית שכבר יצא בזה מן התורה שהרי מן התורה אין צורך אלא זכירה בדברים בלבד בלא יין¹¹ והרי זכרו בתפלה¹²:

ג' יש נזהרים שלא לקדש בשעה ראשונה של הלילה¹³ (דהיינו שעה שביעית אחר הצות היום¹⁴ עיין ס' תכ"ח¹⁵) אלא או קודם הלילה או לאחר שעה תוך הלילה לפי שבשעה הראשונה הוא מול מאדים וממא"ל מושל עליו וכבר נתבאר¹⁶ שלכתחלה יש לו לקדש מיד כביאוי מבית הכנסת מבעוד יום:

ד' הקידוש ביו"ט הוא מדברי סופרים¹⁷ ואעפ"כ יש לו כל דיני קידוש של שבת לכל דבר¹⁸ אלא שאם אין לו אלא כוס אחד (א) והל יו"ט בערב שבת הרי קידוש של שבת קודם לשל יו"ט¹⁹ כיון שעיקר הקידוש בשבת הוא מן התורה אע"פ שעל הכוס הוא מדברי סופרים²⁰:

ה' נשים חייבות בקידוש היום בשבת מן התורה²¹ וביו"ט מדברי סופרים²² ואע"פ שכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות ממנה²³ בקידוש היום חייבות שנאמר²⁴ וזכרו את יום וגו' ונאמר²⁵ שזכרו את יום וגו' כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה והואל והנשים מזהרות בשמירתו להשמר בו מעשיית מלאכה שהיא מצות לא תעשה כל מלאכה וגו'²⁶ וכל מצות לא תעשה אף שהזמן גרמא נשים מזהרות בה²⁷ הרי הן מזהרות ג"כ בזכירתו דהיינו קידוש היום²⁸:

ו' וכיון שהנשים חייבות בקידוש היום מן התורה כמו האנשים יכולות להוציא את האנשים די הובתם²⁹ אלא שלכתחלה אין להורות כן לשואל הלכה למעשה³⁰ (שלא יבאו לזולל במצות³¹):

קונטרס אחרון

(א) והל' ד"ט בו זה"א פשוט דאם הל' במוצאי שבת בלא"ה שבת קודם, כמ"ש בתשובת הרדב"ז¹ לענין החבוש בבית האסורים שאין מעבירין על המצות. ואף להתולקים שם, היינו דוקא היכא המקודש טפי, אבל לא היכא דכי הדדי גינהו, עיין שו"ת חכם צבי ס' ק"ו:

<p>כז ראה הע"ב (יות"ו) ח"ו ע' קנ"ט. כח ברכות כ. ב. פור וש"ע ס"ב. כט ראה חקרי הלכות ח"א פז. א. ל קידושין כ"ג, א. ברכות שם. ל שניות כ. ה. לא דברים ה. יב. לב שמות כ. י. וראה מ"מ וציונים. לג קידושין שם. רש"י ברכות שם ו"ה הני נשי. לד וראה לקמן ס' רצ"א ס"ה. ס' רצ"ו ס"ט. לה כל בו ס' לא. שו"ע ס"ב. לו אגדה שבועות ס"ז. מ"א סק"ב. וראה לעיל ס' ל. לז ס"ב. לקמן ס' תקט ס"א וק"א שם ס"א. א. כללי הפוסקים התוראה כלל סב. לח ראה רש"י יב. ב ד"ה ואין מורין. ביצה כח. ב ד"ה הלכה. וראה מ"א שם בשם התוס'.</p>	<p>יז כדלעיל ס"א וש"נ. יח שו"ת רמ"ע מפאני ס' ב. מ"א סק"א. וראה גם לקמן ס' רפ"ב סוף ס"ג. וראה תהלה לרוד סק"א. כרו השלחן ס' ע"ג סק"א. יט תקוני שבת. שו"ת מהר"ל ס' קס"ג. מ"א סק"א. וראה אהלי שם ח"ו ע' דה. כ שעה שביעית מזהרנות השעות אחר הצות האצטעני. וראה אג"ק ח"ב ע' רכ"ג. ח"ג ע' קכ. נד"ת (ג י.) ח' כז ע' ע. קא. ח"ו לג ע' ק"ג. ח"ו לד ע' קע"א. קיצור הלכות הערה י"ז. כא ס' זה בשו"ע לא הניע לדינו. כב בענין הקודם. כג מגיד מזהר פכ"ט ה"ה. מ"א ס"א. כד מ"א שם. כה מ"א שם. וראה מ"מ וציונים.</p>
--	---

ציונים לקונטרס אחרון

א לכללות ק"א זה ראה הע"ב (ירות"ו) ח"ו ע' טו ב ח"ד ס' יג. ואילך.

הלכות שבת רעא

רכז

ז וקמן אפילו הוא בן י"ג שנה אם אינו ידוע שהביא ב' שערות אינו מוציא את האשה כיון שהיא מהוויבת מן התורה בודאי והוא אינו מהוויב אלא מספק כי שמא לא הביא ב' שערות עדיין והוא פמור מכל המצות מן התורה⁹² לכן תקדש האשה בעצמה ואם אינה יודעת תאמר עם הקמן מלה במלה⁹³ ואפילו אם שומעת הקדוש מגדול מכל מקום אם אינה מבינה לשון הקדוש תאמר עמו מלה במלה כמו שנתבאר בס' קצ"ג⁹⁴:

ח מי שאין ירו משנת לקנות יין לקדוש שבלילה ולהכין צרכי סעודה לכבוד הלילה ולכבוד היום ויין לקדוש שביום הרי קדוש הלילה קודם לכל⁹⁵ לפי שהוא מן התורה אע"פ שיכול לקדש על הפת וגם על היין אינו אלא מדברי סופרים⁹⁶ מכל מקום כיון שעיקר קדושתו של היום מן התורה גם היין שלו קודם לכל⁹⁷ הוין מן הפת⁹⁸ שאם אין לו פת (ב) לחם משנה היא קודמת ליין של קדושת הלילה ויקדש על הפת⁹⁹ לפי שהפת הוא עיקר מצות סעודת השבת שאי אפשר לקיימן כלל בלא פת כמ"ש בס' רע"ד¹⁰⁰.

ואם יש לו פת ויין לקדושת הלילה וצריך (לקנות יין לקדושת שביום) ולהכין צרכי סעודה לכבוד לילה ולכבוד יום הרי צרכי סעודה שלכבוד היום קודמין (לקדושת היום)¹⁰¹ ולצרכי סעודה שלכבוד הלילה שכבוד יום קודם לכבוד לילה¹⁰² וכן מי שיש לו מעט מיני מגדים יניחם עד היום¹⁰³ ולא יאכלם בלילה שלכבוד היום קודם (ובן קדושת שביום קודם לצרכי סעודה שלכבוד הלילה):

ט אסרו חכמים למעום כלום¹⁰⁴ אפילו מים¹⁰⁵ משהגיע זמן הקדוש עד שיקדש הדיוני

קונטרס אחרון

(ב) לחם משנה אף¹ שבמג"א סי' רנ"ד סק"ג מבואר דאינו חובה כל כך, מכל מקום כאן יש להורות כהט"ו², הואיל ואפשר לקדש על הפת. ואפשר דאף המג"א מודה בהא, דעכ"פ לחם משנה יש לו אסמכתא מדאורייתא³, מה שאין כן ביין שלא נזכר בתורה. דהא מהאי טעמא תמירא עירובי תחומין מעירובי הצרות לפרש"י ותוס' בשבת דף ל"ד⁴ עיין סי' רס"א⁵:

הע"כ שם ע' קפג.
מה מ"א שם.
מו סעוף ה. וראה לעיל סי' קפח ס"ז וש"נ.
מז ראה מ"ז ומ"א סק"ג. וראה הע"כ שם ע' קפו ועו' קפח.
מח ברייתא פסחים פ"א. א. שו"ע ס"ג. וברלקמן סי' רפב ס"ב.
מט רש"י ורשב"ם שם ד"ה כבוד יום.
נ שם קדושת היום הוא משום כבוד היום, כולקמן שם.
נא משמעות הגמרא בפסחים ק, קע"ב (ראה ב"י ד"ה ואסור). מור ושול"ע ס"ד.
נב הגרות מייטנינות פכ"ט אות ה בשם מהר"ם מ"ט שם ד"ה בשם שו"ת הרשב"א ח"ג סי' רסד. מור ושול"ע שם.

לח מ"א שם. וברלקמן סי' נה ס"ז שבדאורייתא אין מומכין בה על החוקה. וראה לעיל רס"י למ וש"נ.
לט מ"א סי' קצג סק"ב.
מ ראה שם סוף סי' שמצוין לסי' קפח. וראה לעיל סי' קפח ס"א (ובשו"ה"ג שם, שהסיק שאין חילוק באינה מבינה בין שומעת למברכת בעצמה) וס"ד (לומר עמו מלה במלה לפי שאי אפשר לכין ולשמוע). וראה הע"כ חשם ע' 64.
מא ברייתא פסחים קה מ"ע"א לגרסת הרא"ש, ולפירוש הרשב"ם שם רע"ב. מור ושול"ע ס"ג.
מב ברלקמן סי' ב. וראה לעיל סי' רכג ס"ד.
מג ראה לקמן סי' רכו ק"א ס"ק א, והעם שיה קדושת קודם לזכום ברבת המון. וראה מ"מ וציונים.
מד עולת שבת סק"ג. מ"א סק"ג. וברלקמן סי' רכג ס"ג (שקדם אפילו לר, שקדם לקדושת על היין). וראה

ציונים לקונטרס אחרון

א לכללות קו"א רה זה הע"כ (ירוח"ו) ח"ז ע' יט ואילך.
ד וראה גם לעיל סי' רנד סוף סי"ח.
ה סי' תרע"ח סק"ב.
ו כולקמן סי' עזר ס"ב וש"נ.

משהגיע בין השמשות¹¹ שנתקדש היום מספק או אפילו מבעוד יום אם התפלל ערבית מבעוד יום¹².

ואע"פ שכל מצות הקבוע להם זמן לא אסרו אלא לקבוע סעודה משהגיע זמנו משום גזירה שמא ימשך בסעודה¹³ ויעבור הזמן אבל מעימה בעלמא מותר¹⁴ שאין לחוש בה שמא ימשך ויעבור הזמן מכל מקום בקידוש וכן בהבדלה¹⁵ החמירו יותר לפי שעינך מצותה הוא בתחלת זמנם והיינו סמוך לכניסת השבת¹⁶ וסמוך ליציאתו¹⁷.

ואפילו אם התחיל לאכול ולשתות מבעוד יום צריך להפסיק¹⁸ (ג) כשיגיע בין

קונטרס אחרון

(ג) כשיגיע בין השמשות בו¹⁹ כן²⁰ משמע בהדיא בברייתא (דף ק"ב סוף ע"א)²¹ לפי נוסחתנו, וכמ"ש שם הר"ן²², וכן הוא דעת הר"ף²³ והר"ן²⁴ והרמב"ן במלחמות²⁵ ע"ש שכתבו כן בשם ר"ח²⁶ והגאונים שכל דבריהם דברי קבלה²⁷. ואף הרא"ש²⁸ לא חלק אלא על מה שהוסף העיתור דברואי תשכה אף בהבדלה יפסיק, דזה אינו מוזכר כלל בגמרא, אף לפי גירסת הר"ף ופירושו, ולכן לא כתב כן על הר"ף. ותדע דהא לפי מ"ש הכסף משנה²⁹ לדעת הרמב"ם, דמפרש הסוגיא בספק השיכה כפירוש הר"ף ור"ן, ואפילו הכי לא הצריך להפסיק בהבדלה כשיצא השבת והיינו ודאי תשכה, עיין פרק כ"ט מהל' שבת³⁰, אלא ודאי דזה אינו מוכרח לגירסת הר"ף, ומסתמא הרמב"ם בשיטת הר"ף קאי³¹. וגם המגיד משנה לא הזכיר מחלוקת זו שביניהם³². וגם הטור³³ אין דרכו לעולם להשמיט לגמרי דעת הר"ף³⁴. אלא שהסמ"ג³⁵ הוא דס"ל הכי [ב]דעת הר"ף, אבל אין זה מוכרח. ואם כן אפשר דאף הרא"ש ס"ל כהר"ף לענין בין השמשות של קידוש, או בהבדלה לענין התחלה כמ"ש בה"י³⁶ ומגיא³⁷. ומ"ש³⁸ הוכרח [א] אשכחן בו, היינו דלא אשכחן, אבל אינו מוכרח להפך³⁹. ומ"ש שם בשם הר"י⁴⁰, היינו

19 ברכות כח, ב. מור ושע"י סי' רלב סי'.
 20 כ"דלקמן סי' רצט ס"א.
 21 נח כדלעיל סי' ע"ג.
 22 מ"א סי' רלח ס"ק ד. וראה גם לקמן סי' רצט קו"א
 ס"ק ב (שנצטמם זה אפילו התחיל באיסור צריך להפסיק). וראה הע"ב (ירוח"ו) ח"ז ע' קצה. הערות
 ברש"ע אדמו"ר ע' 152.
 23 פסחים ק, א כרב יהודה אמר שמואל. מור ושע"י שם.

נג מ"א סי' רצט ס"ק א וס"ק ג (אפילו לענין הבדלה),
 (כדלקמן בסמוך (אפילו לענין להפסיק). וראה גם
 לעיל סי' רצט ס"ג. וראה לקמן סי' רצט ס"ב לענין
 הבדלה – ב' דיעות. וראה קו"א סוף ג' המעט שבאין
 לא הביא דעת המקילים בבין השמשות.
 24 ב"ח סי' מ"א ס"ה (קבל שבת). וראה הע"ב
 (ירוח"ו) ח"ז ע' קנ.
 25 שבת פ, ב. וראה מ"ט מצינוס. הע"ב שם ע' קנ.

ציונים לקונטרס אחרון

ומבדיל (ראה הגהות מיימוניות שם אות ר, בשם
 סמ"ג דלקמן).
 כב פסוק לקמן סי' רצט שאין צריך להפסיק
 להבדיל.
 כג ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל רמ.
 כד עש"ן כט.
 כה סי' רצט ס"ב, שמביא שיטת הרא"ש הג"ל,
 ומסיים שאיסור גמור להתחיל בספק השיכה
 (ואפשר שפ"ה גבי להפסיק בקידוש).
 כז סי' רצט ס"ק א"ג, שאסר אפילו בספק השיכה
 (ובאן ס"ק י – לענין להפסיק בקידוש).
 כח הרא"ש שם סי' יא (על מ"ש הר"ף שספק
 השיכה קבעה לשבת): היכי אשכחן דספק
 השיכה קובעת לענין איסור אכילת ארעי.
 כח ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל כמ.
 כט בהמאור שם ד"ה רב חינוא: אין אחס צריכין
 לקבעה משעה שקידוש היום שהוא מחחלת
 שקיעת החמה.

ט כללות קו"א זה ראה הע"ב (ירוח"ו) ח"ז ע' כא
 ואילך.
 י וקדש עליהן היום.
 יא שם ד"ה כוס ראשון.
 יב ק"א א: ואפילו ספק חשיכה בו קבעתן השבת.
 יג שם ד"ה פוק חזי.
 יד ד"ה עוד רב חינוא, שמשענה שקדש היום שהיא
 משקיעת החמה קובעת.
 טו שם: פירוש העת שהיא ספק חשיכה בו.
 טז תוס' חולין מד, א ד"ה כדי ובכ"מ. וראה כללי
 הפוסקים וההוראה סי' קפה.
 יז פסחים פ"ה סי' יב.
 יח ה"ל ברכות פ"ד ה"ח.
 יט הלכה יב.
 כ ובי"ה לעיל סי' רטו קו"א סוף ס"ק יא. וראה כללי
 הפוסקים וההוראה כלל קצט.
 כא שבפכ"ט הי"ב, לא כתב שהר"ף חולק על דברי
 הרמב"ם וסובר שבוראי חשכה פורס מפה

הלכות שבת רעא

רכמ

השמשות⁸⁰ ואפ"ע שבשאר כל המצות אפילו של תורה אם התחיל בהיתר דהיינו קודם שהגיע המצוה אין צריך להפסיק⁸¹ וממעט זה ג"כ אין צריך להפסיק לקריאת שמע⁸² ולתפלה⁸³ כשיגיע זמנו מכל מקום בקידוש היום לא התירו לו לגמור סעודתו ולקדש אח"כ לפי שעיקר הקידוש נתקן במקום סעודה של שבת⁸⁴ וקודם לה ולא לאחריה⁸⁵

קונטרס אחרון

לאפוקי מתחלת השקיעה⁷², ע"ש ברו"ה טבואר בן בהדיא, אבל בין השמשות אפשר לו להיות בכלל השכחה כיון שהוא ספק ונתקדש היום מספק, ולכן סתם הטור משתחשק⁷³, והוא דלא פירש כן בהדיא משום דאינו מפורש בגמרא בהדיא⁷⁴, כמ"ש הרא"ש דהיכא אשכתן כו' (ומ"ש הרא"ש בסי' י"ג מיירי מבעוד יום⁷⁵, ר"ל קודם מנחה⁷⁶, כמ"ש התוס'⁷⁷, עיני הגהות מרדכי⁷⁸). ואף אם תמצוי ולומר כמ"ש הט"ז סי' רצ"ט⁷⁹, דלהרא"ש והטור בספק השכחה שרי בהבדלה⁸⁰, משום דכיון דלדידהו זה אינו מפורש בגמרא מנא לן לאסור בבין השמשות שהוא קודם זמנה, שהרי אי אפשר לו להבדיל בין קודש להול לגמרי בבין השמשות שהוא ספק, אבל בקידוש אדרבה זהו עיקר זמנה שהוא התחלת השבת, כדאייתא בהדיא בריש פ"ק דברכות⁸¹ שהוא נקרא קידוש היום (ומהאי טעמא כל מוקצה דאתקצאי בבין השמשות אתקצאי לכולה יומא⁸², וכן בעירובי התומין ועירובי חצרות הכל תלוי בבין השמשות מפני שהוא התחלת השבת⁸³). והרמב"ם⁸⁴ ושאר פוסקים שכתבו סתם וקדש עליהם היום, מסתמא נחכונו גם כן ללשון הגמרא⁸⁵ שממנה העתיקו דבריהם.

ואיך שיהיה כיון שדבריו ר"ה והרי"ף והגאונים ורמב"ן ור"ן וט"מ מפורשים לאסור בבין השמשות לענין התחלה בהבדלה, ובקידוש אף להפסיק, וכן דעת מהרי"ק⁸⁶ כמ"ש הבי"ט סי' רצ"ט⁸⁷, והב"ת ונגי"ש שם וס"ל הכי אף להרא"ש והטור, בודאי שאין לסמוך על הכסף משנה⁸⁸ וט"ז⁸⁹ מהקל נגדם. אלא שלענין התחלה בהבדלה, כיון שכבר נהגו להקל, והט"ז לימד קידוש זכות ומחוייב שיהיה קודם דעת הרמב"ם] לפי דעת הכסף משנה, ואין למהות בידם כיון שיש להם על מי שיטמכו⁹⁰, אבל בקידוש אין להקל כיון שלא נהגו, וגם יש חילוק גדול ביניהם כמ"ש:

סא מ"א ס"ק י' וראה ק"א ס"ק ג.	סח כדלקמן סי' רעג ס"א וא"לך.
סב ראה רמ"א סי' תרגב ס"ב.	סז ר"ן שבת ד, א ד"ה וזיתו. וכמוכה יט, א בתחלתו.
סג בדלעיל סי' ע"ה.	מ"א ס"ק י'. וראה לקמן סי' ב' וסמ"י (בנוסטר). וראה
סד לענין שהרית ראה לעיל שם וס"י פג ס"ו. ולענין	לקמן סי' רעג ק"א מ"ק ב, ב, הפעם רלא מני במועם
אפילו התחיל באיסור. ולענין עיבות ראה ש"ע סי' רלה	הקודם (שעיקר מצותן בתחלת זמנן), כי בהבדלה א"צ
ס"ב.	להפסיק בהבדלה בודאי (אף שיש גם בו הפעם הקודם). וראה זכרון יוסף אות נג הע"ב שם ע' ה.

ציונים לקונטרס אחרון

- ל לשיטת ר"ה, ומדלעיל סי' רסא ס"ה ור"ש.
- לא הן כאן לענין קידוש והן לקמן סי' רצט לענין הבדלה.
- לב ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל רלט.
- לג משמע משא"כ בין השמשות האיסור הוא רק מטעם גזילת המתים (דלקמן סי' רצא ס"ב), ולא מטעם התחלה קודם הבדלה.
- לד מטעם משא"כ בין מנחה למערב נזהרים מטעם הג"ל, כמ"ש בתחלת דבריו שם.
- לה ק"ה, א ד"ה והנימי.
- לו ראה הע"ב (רדומ"ט) ת"ז ע' ל.
- לז ס"ק א.
- לח מימי יש לומר שבקידוש יודה גם הט"ז שצריך להפסיק כשיגיע בין השמשות.
- לט ב, ב: משעה שקדש היום בערבי שבתות. ופרש"י שם: היינו בין השמשות.
- מ בדלקמן סי' שי"ד.
- מא כדלקמן סי' שצג ס"ג.
- מב פכ"ט ה"י"ב.
- מג פסחים קב, ס"ע"א (שהובא בתחלת הקו"א), ובברכות ב, ב (דהיינו כשמגיע בין השמשות).
- מד שורש צו אות ב.
- מה ד"ה וכתב סמ"ג. ולקמן סי' שס וק"א סי' ג.
- מו ה"ל ברכות פ"ד ה"ח (שכספך חשיכה לא נאסר אלא כשאמרו כזאו ונקדש).
- מז כאן סוף ס"ק ה (לענין להפסיק בקידוש) ובסי' רצט ס"ק א (לענין התחלה בהבדלה).
- מח וז"ה לקמן סי' רצט ס"ב.

הלכות שבת רעא

שנאמר¹⁰ וקראת לשבת עונג ודרשו חכמים¹¹ במקום עונג דהיינו במקום שיתענג שם בסעודה שבת שם תהא קריאת הקידוש מלפניה.

ומכל מקום אין לו להפסיק סעודתו לגמרי ולברך ברכת המזון מטעם שיתבאר¹² אלא יקדש מיד ויגמור סעודתו כדי שיהא הקידוש במקום סעודה שלאחריו¹³:

י וצריך לפרוס מפה על השלחן לכסות הפת קודם שיקדש¹⁴ ואח"כ יסירנה כדי שתתראה הפת כאלו הוכאה עתה על השלחן לכבוד שבת שהוכיז בקידוש¹⁵:

יא ואין צריך לברך בורא פרי הגפן על כוס של קידוש זה אם כבר בירך על היין בסעודה זו שגם יין זה של קידוש נפטר באותה ברכה¹⁶ וגם על היין ששותה בתוך המזון שלאחר הקידוש אין צריך לברך מטעם זה¹⁷ וכן אם מקדש על הפת אין צריך לברך עליה המוציא אלא יתחיל מברכת הקידוש¹⁸ אבל אם קדש על הכוס צריך לברך המוציא על פת שאכל אחר הקידוש¹⁹ הואיל ובשעת אמירת הקידוש אי אפשר לו למעום כלום שאי אפשר לו לאכול ולדבר כאחד²⁰.

ואינו רומה למתפלל באמצע סעודתו²¹ שאין תפלתו חשובה הפסק להמעינו לחזור ולברך המוציא על פת שאכל אח"כ²² לפי שעדיין לא נגמרה סעודתו כיון שלא היה אסור באכילה בשעה שהתפלל ואם היה רוצה היה אוכל בשעה שהתפלל והיה מתפלל אח"כ ואפילו אם לא היה שעות ביום לגמור סעודתו ולהתפלל אח"כ שהי"ב הוא להפסיק סעודתו ולהתפלל ואסור לו לאכול עוד מכל מקום לא נאסר עליו אלא אכילת קבע שמא ימשך בה²³ ויעבור זמן התפלה אבל מעימה בעלמא היתה מותרת לו²⁴ בשעה שהתפלל ולפיכך אין תפלתו חשובה הפסק בסעודה²⁵ (ועוד שלא נאסרה עליו אכילה אלא מפני שהגיע זמן התפלה ואחר כך חזר לקביעותו הראשונה אבל כאן נאסרה עליו האכילה כדי שיהא הקידוש לפני האכילה ולא לאחריה כמו שנתבאר²⁶ א"כ הרי הקידוש מוחלק שתי האכילות שכשאוכל אחר כך היא נחשבת סעודה אחרת²⁷) מיד²⁸ שהגיע זמן הקידוש נאסר עליו אפילו מעימה בעלמא²⁹ ונעשה כאלו

כאן לדעה הב'.

עא רא"ש פסחים שם בשם רבינו יונה.
עב כדלעיל סי' קעח סי' ושי"ג.
פ שבת מ. ב.
פא ברכות כה. ב. מור ושולע סי' רלב סי"ג.
פב מ"א סק"י. מ"ו סי' ר. וראה לעיל שם שרק מטעם זה אין התפלה חשובה הפסק (אפילו כשאין שעות עוד ביום ומותרת להפסיק ולהתפלל), ורק בברכת המזון הרי הפסק כיון שהוא גם סילוק דיוחס הדעת (שם) ובס"י ק"ג סי' א. וראה לקמן (בבבומר ובמסוף ביאר דעה זו) שדלעיל זו יש גם כאן נגזר וסילוק המעודה.
פג ראה לעיל סי' פ"ג. מ"ז ועינים.
פד רא"ש פסחים פ"י סופ"י ב' בשם רבינו יונה. כביאר הפרישה סק"ו. וראה לקמן בהמשך, שנשפזע זה היה גמר וסילוק המעודה. (בבב בברכת המזון דלעיל שם.) וראה העי"ב שם ע' רב.
פה נמשך למ"ש (באמצע המספר): אבל כאן מיד כ' (ובקונטרס השלחן הגה' כן כפרוש). היינו שמבאר כאן בבבא אומנים החילוק שבין תפלה לקידוש (לדעה הא'), ובבומר הוסף עוד מעם חלקי.
פו מ"א שם. וכדלעיל סי' פ"ג.

סז יעני' נה. יג.

סח ר"ף פסחים קא. א. ר"ן שם ד"ה אף יד קדוש בעם רב אחאי גאון. רש"ם' וחס' פסחים שם ד"ה וראה יד קדוש (בשם המדרש). מ"ו ריש סי' רסמ ורענ. וראה גם לקמן סי' רענ סי' א. וראה מ"מ ועינים.
סט מקוץ יב. וראה שם ק"יא סי' ד.
עא רב הירח אבר שמואל שם. מור ושולע שם.
עב שאלות רוב אחאי שאילתא נה. הנהגת מיימנות פל"ב אות ק. מ"א סק"ו. וכ"ה לקמן סי' ג. ושם גם מנסך נוסף. מנסך נוסף ב"ט רצמ מ"ד לענין הברלה. וראה העי"ב (ירתי' ח"ו ע' רב. אהלי שם ח"ח ע' דר.
עג וירושלמי ברכות פ"א סוף ה"ה. ראו"ש פסחים פ"י סופ"ב. מור ושולע ס"ד.
עד מ"א סק"ה. וראה לעיל סי' קעך סי"ה.
עה מור ממשמעות הרא"ש שם. ובשם הר"ן גיאות. שולע שם.
עו ר"ף בפסחים ק. א. דעה הא' כמור ושולע שם.
עז מ"א ד"ה י"א שנקדש וכמבאר בחולין פג. רש"א. וכדלעיל סי' קג (אלא ששם הו' הפסק לבי"ע כיון שהוא גם סילוק דיוחס הדעת למה שלפניה, משא"כ

הלכות שבת רעא

רלא

נגמרה כבר סעודתו לכך חשובה אמירת הקידוש הפסק בין שבשעת אמירתו לא היה יכול לאכול כלום והוא אמרו אחר גמר סעודתו.

אבל היין של קידוש אע"פ ששותתו אחר קידוש אין צריך לברך עליו כיון שזמן ברכתו הוא קודם אמירת הקידוש ואז עדיין אין שם אמירה מפסקת⁹⁹ ואף להאומרים שתקנת הכמים הוא בקידוש וכל דבר המעון כוס שיברכו עליו ברכת היין תחלה כמו שנתבאר בס' ק"צ¹⁰⁰ מועלת ברכה הראשונה לקידוש כמו שמועלת לברכת הנהנין שאין צריך לחזור ולברך והואיל ובשעה שהוא חשובה גמר וסילוק סעודה מפני איסור הרשעימה קודם קידוש לא היתה עדיין אמירה המפסקת ולא נסתלקת עדיין ברכת הראשונה ובשעת אמירת הקידוש הרי דעתו על הכוס שבידו לשתותו מיד ואמירת הקידוש היא לצורך השתיה ואינה חשובה הפסק לזה כמו שאינה חשובה הפסק לכל מקדש על הכוס¹⁰¹ משא"כ בפת שאוכל לאחר שקדש על הכוס שבשעת אמירת הקידוש הוא כקודם אמירתו שהיתה שעת גמר וסילוק סעודה.¹⁰²

ויש חולקין על זה¹⁰³ ואומרים שמה שנאסר עליו האכילה משהגיע זמן הקידוש אין זה נחשב גמר הסעודה כיון שבדעתו לאכול אח"כ וגם עכשיו היה אוכל מרעתו אלא שחוב הקידוש מונע אותו וכשיסור המונע היינו אחר שקדש יחזור לאכילתו¹⁰⁴ לפיכך אין אמירת הקידוש מפסקת כמו שאין התפלה מפסקת ואין צריך לחזור ולברך המוציא.

וספק ברכות להקל¹⁰⁵ ומכל מקום כל בעל נפש יש לו ליהדר לכתחלה שלא לבא לדין כך¹⁰⁶ ויפסיק סעודתו ויברך ברכת המזון קודם שיגיע זמן קידוש היום:

יב וכל זה כשלא אמר עדיין תנו לנו הכוס ונברך ברכת המזון אבל אם אמר כן כבר בין שאמר כן קודם זמן הקידוש בין אחר שהגיע זמנו צריך הוא לברך כורא פרי הגפן על כוס של קידוש¹⁰⁷ שהרי היסוד דעתו משתיה מחמת ברכת המזון.

אבל אם מקדש על הפת אין צריך לברך עליה המוציא וכן אפילו אם קדש על הכוס אין צריך לברך המוציא על הפת שאוכל אחר הקידוש לפי שאמירת תנו לנו ונברך אינה חשובה היסוד הרעת לענין אכילה אלא לענין שתיה בלבד כמו שנתבאר בס' קע"ט¹⁰⁸.

אבל אם נמל כבר ידיו במים אחרונים צריך לברך המוציא אפילו על הפת שמקדש עליה וכל שכן שאם קדש על הכוס שצריך לברך המוציא על הפת שאוכל אח"כ שנמילת מים אחרונים חשובה היסוד הרעת גם לענין אכילה כמ"ש שם¹⁰⁹ ואף שלכתחלה טוב שלא לאכול ולשתות כלל אחר נמילת מים אחרונים אע"פ שמבדק על אכילתו ושתיתו ואח"כ קודם ברכת המזון יחזור וימול מים אחרונים¹¹⁰ כמ"ש שם¹¹¹

⁹⁹ כ"י שם. ¹⁰⁰ כ"י שם. ¹⁰¹ כ"י שם. ¹⁰² כ"י שם. ¹⁰³ כ"י שם. ¹⁰⁴ כ"י שם. ¹⁰⁵ כ"י שם. ¹⁰⁶ כ"י שם. ¹⁰⁷ כ"י שם. ¹⁰⁸ כ"י שם. ¹⁰⁹ כ"י שם. ¹¹⁰ כ"י שם. ¹¹¹ כ"י שם.

פא סעוף ד. וראה גם לקמן סי' ערב ק"א סי' ב. וראה ארין צבי סי' קג בהערה. מ"מ וציונים. הע"כ שם ע' רה.

פט ראה העיל סי' קג ס"א. דמשמע זה היו ברכת המזון הפסק אפילו לבני כוס ברכת המזון. וראה הע"כ שם ע' רבב.

צ מ"ז שם.

צא ה"ה בהמאמר ריש פ' ערבי פסחים. הובא ברא"ש שם. מ"מ פ"ט ה"ב ברעת הרימ"ב. מור וש"ע

פ"ד בשם י"א. ב"ח ר"ה אלא רלפ"ז.

צב מ"ז סק"ד.

צג ב"ח ושי"ש שם.

צד מ"א סק"ו.

צה מ"א סק"ג. וברמב"ם סי' קעט ס"ב.

צו ס"א וס"ד. שיש בהו ב' דעות וספק ברכות להקל.

צז סעוף ד.

צח ב"ח ונ"א סי' קעט סק"ב.

צט כסעף ה שם; אא"כ רעה לחזור ולשולל נזם אחרונים אח"כ סמוך לברכת המזון. וראה במצויין כשהו"ש שם.

מכל מקום באן יותר טוב שיקדש מיד ויאכל מעט אחריו כדי שיהא הקידוש במקום סעודת שבת שלאחריו ממה שיברך בהמ"ז מיד וקדש אח"כ מפני שאם יעשה כן יכנס במחלוקת רבות.⁸

שיש אומרים⁹ שיברך בורא פרי הגפן על כוס ברכת המזון וימעמנו¹⁰ ולא יברך שוב בורא פרי הגפן על כוס של קידוש¹¹ שכבר נפטר בברכה זו ויש אומרים¹² שלא יטעום כלום מכוס של ברכת המזון שהרי לא קידש עדיין ולפיכך לא יברך עליו בורא פרי הגפן אלא יניחנו עד לאחר שיטעום מכוס של קידוש ואז יטעום ג"כ ממנו¹³ ואי אפשר לו לצאת ידי שניהם שיקדש אותו על אותו כוס עצמו שברך עליו ברכת המזון לפי שברכת המזון היא קדושה בפני עצמה והקידוש הוא מצוה בפני עצמו ואין אומרים ב' קדושות על כוס אחת שאין עושין מצות הבלות הבלות.¹⁴

ואף אם הוא מיסב יחיד ונברך ברכת המזון בלא כוס¹⁵ מכל מקום אם יקדש מיד אחר ברכת המזון יש אומרים¹⁶ שאינו יוצא ידי חובתו אלא אם כן יחזור ויאכל מיד שיהא הקידוש במקום סעודת שבת שלאחריו וא"כ מה שיברך ברכת המזון היא (ה) ברכה שאינה צריכה¹⁷ שהרי היה יכול ליפטר בברכת המזון שיברך אחר אכילה השניתה¹⁸ ואף שיש אומרים¹⁹ שאין צריך לחזור ולאכול לפי שברע"ב יוכל לטמון על סעודה שאכל כבר שכשיקדש אחריה מיד הרי זה קידוש במקום סעודה אע"פ שהיא

קונטרס אחרון

(ד) **כרבה שא"צ בו** והו"מ כוונת השו"ע ששינה לשון הטור²⁰ וכתב אינו חזר ומברך, דמשמע שיש איסור בדבר²¹. והוה גם כן כוונת רמ"א שכתב מפלוגתות כו' (כן היא הגירסא בעלת שבת²²), והיינו שתי הפלוגתות, דמשום פלוגתא א' א"צ לנהוג כן כשהוא מיסב יחיד בלא זימון, לפי מנהגנו שאין מברכין על הכוס ביהודי²³. והטור שכתב אין צריך, עיקר דינא אשמועינן, ונפקא מינה אם אינו רוצה לקדש ולאכול מיד אלא לאחר זמן, דאז אין איסור משום ברכה שאינה צריכה. עיין סי' רצ"א נ"ב.

ברא"ש שם ובמנור.
קח ארחות חיים הל' קדוש היום את כ. הובא בב"י ד"ה ואם נטר סעודתו. מ"א שם. וראה לקמן סי' רצו ק"א ס"ק ב, שכן יסבור גם הרמב"ם, לדעתו (הל' ברכות פ"ו הל'ו) שבחמ"ז אינה צריכה כוס.
קו פסחים שם. מנור. וראה גם לקמן סי' רצט ס"ו. סי' תעו ס"ט.
קז כדלעיל סי' קפב מ"א.
קח רא"ש פסחים פ"ו סי' ה. הובא ברמ"א שם.
קט ראה ק"א ס"ק ד. וראה לקמן סי' רצא ס"ג וס"ה שאם עושה כן לכתבו השבת לא הוי ברכה שאינה צריכה, ונתבאר לעיל סי' רצט ק"א סק"ה. וראה תהלה לידו ס"ק יב העני"ב שם ע' רלו.
ק רא"ש שם. וכדלעיל סי' ז ס"ג. סי' קפד מ"א וש"נ.
קי רא"ש פסחים פ"ו הל' ה. וראה לקמן סי' רצ"ב.

ק"א מס"ו. וראה תהלה לידו ס"ק יב. העני"ב (ירוש'י) ח"ז ע' רלב וכן נדגו בחב"ד (ברתועדות יום טוב שחל בערב שבת), שאחר פירם מפה וקדש להוציא הקהל (ס' המנהגים - חב"ד ע' 57), ואילו ארמ"ג לא אכל יותר, ולא שתה כוס ברכת המזון (ראה לקמן סי' רצט מ"ו), ואחרי תפלת ערבית של שבת קידש לפני סעודת שבת (ראה ק"א ס"ק ד, שבשרוצה לקדש ולאכול אח"כ אין איסור). אח"כ (משנת תשרי"ב ואילך) הנהגת כן גם לכל הקהל (ראה אצתי מנהגי חב"ד, ר"ה, ע' קמט).
קא ר"ף פסחים קב, ב. רמב"ם פס"ח הל'ג. תעה הא' במנור וש"ע מ"ו.
קב דרכי משה ס"ק ה (משמעות הרא"ש פ"ו סי' ברתע הר"ף). ולענין הברלה ראה לקמן סי' רצט מ"ו.
קג מ"א ס"ק מ.
קד פסקי ר"ד פסחים קב, א ד"ה ת"ר בני הבורה. הובא

ציונים לקונטרס אחרון

נט לכללות ק"א זה ראה העני"ב (ירוש'י) ח"ז ע' לו ואילך.
 נ אינו צריך לברך ברכת המזון תחילה.
 נא ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל קלג.

הלכות שבת רעא

רלג

סעודת החול^{קכ} מכל מקום כדי לחוש לסכרא הראשונה צריך לזהר שלא לבא לדיי בק.

אלא אע"פ שנטל מים אחרונים יפרוס מפה ויקדש ויחזור ויאכל מעט^{קכז} כדי שיהא הקידוש במקום סעודת שבת שלאחריו ואח"כ יחזור ויטול מים אחרונים ויברך ברכת המזון וכל שכן אם לא נטל דיו עדיין שצריך לעשות כן כדי אע"פ שכבר נגמר סעודתו מבעוד יום אלא שלא הספיק לברך ברכת המזון עד שהגיע זמן הקידוש:

יג ואם עבר והתחיל לברך אחר שהגיע זמן הקידוש אפילו התחיל לברך משחשבה לא יזכר של שבת בברכת המזון^{קכח} דכיון שמברך על הסעודה שנגמר בחול מבעוד יום האך יזכר בה של שבת אבל אם משך סעודתו עד תוך הלילה אע"פ שאינו רשאי צריך להזכיר של שבת בברכת המזון^{קכט} אע"פ שעדיין לא קדש שכבר חלה עליו קדושת שבת מאלהי.

(ואין צריך לומר שאם פירס מפה וקדש ונגמר סעודתו שצריך להזכיר של שבת בברכת המזון אפילו אם התמיר ופירס מפה וקדש מבעוד יום קודם שהגיע זמן הקידוש^{קל} וגם מברך ברכת המזון מבעוד יום דכיון שקדש חלה עליו קדושת שבת):

יד שנים שהיו (ה) שותין^{קלא} אחר גמר הסעודה^{קלב} מבעוד יום^{קלג} ואמרו בא ונקדש קידוש היום אע"פ שלא הגיע עדיין זמן הקידוש נאסר עליהם לשתות^{קלד} עד

קונטרס אחרון

(ה) שותין מבעוד יום בו' לפי מ"ש הכסף משנה^{קל} דהרמב"ם מפרש שהוגיא^{קכ} דשבת קובעת על ידי אמירה, ע"כ צ"ל דהכי קאמר, כשם שהשבת קובעת למעשה, שאם אמר פירות אלו לשבת חל עליהם שם שבת מיד ואסור לאכול מהם עראי מיד, כמו בשבת עצמה, כדתנן פ"ד דמעשרות משנה ב ובפ"ד דעדיות משנה [ין]^{קכ} לפי פירוש הרמב"ם^{קכ}, כך היא קובעת לקידוש שאם אמר באו ונקדש קידוש של שבת חל עליו שבת מיד, ואסור לטעום כלום קודם קידוש כמו בשבת עצמה, ואם כן אפילו מבעוד יום נמי כמ"ש המג"א^{קכז}, דומיא דמעשה דמיירי ודאי אפילו מבעוד יום. ועוד דבין השמשות אי אפשר לו לייחד פירות טבלים לשבת, שהרי אי אפשר לעשות בבין השמשות^{קכח}, ואף אם מייחדן אין ברביריו כלום, ולא חל עליהם שם שבת כיון שאינן ראויין כלל לשבת ודו"ק, ועיין ברמב"ם^{קכט} שסיים דבהבדלה איצ' לחזור ולברך בו, ולפי

ק"ב ראה לקמן סמ"ו (בנוסטר), שאם אכל משחשבה סני ביה לדברי הכל.

ק"ג מור ושני"ע שם. ראה הע"ב שם ע' רמ.

ק"ד מ"א ס"ק ג.

ק"ט ר"ש פסחים פ"א ס"ז (באופן הא'). רמ"א ס"ו. וראה לעיל ס"ו קפ"ב סמ"ו (שנבאי ב' היעות ומסיים שנהגים כסברא הראשונה), וראה מ"מ וציונים. הע"ב (ירח"ו) ח"ו ע' רמ.

ק"ז מ"א ס"ק מו.

ק"ז כ"לעיל ס"ו רסו ס"ג. וראה מ"מ וציונים.

ק"ח רמב"ם הל' ברכות פ"ד הל' ה"ח. שו"ע ס"ה.

ק"ט דהנכחה לזה נתבאר בק"א סוף ס"ק ה.

ק"ב מ"א סק"ו. וראה ק"א שם.

ק"כ ראה ק"א סוף ס"ק ה, דכמו כן אמר למעט כלום (ומבואר שם שכן טוב נגמ' בעינים).

ציונים לקונטרס אחרון

(שתאנה שיחדה לשבת לא יאכל אפילו ארעי שהשבת קובעת).

סא ס"ק י (שחלק על הכסף משנה שם, שפירש דמיירי בספק תשיכה, וראה לעיל ק"א ס"ק ג, שהוכיח כדעת המ"א ודלא כהכסף משנה).

סב ראה לעיל ס"ו רסא ס"ב.

סג הל' ברכות פ"ד הל' ה'.

נו לכללות ק"א זה ראה הע"ב (ירח"ו) ח"ז ע' מא ואילך.

נז הל' ברכות פ"ד הל' ה'.

נח פסחים ק"א, א; כשם שהשבת קובעת למעשה כך שבת קובעת לקידוש.

נט כלכלת שבת ב"ש פורטרין ובי"ה מחייבין, ס בפירוש המשנה שם, ובה"ל מעשר פ"ה הכ"ב

שיקדשו ואם רוצים לחזור ולשתות אע"פ שאינם רשאים צריכים הם לחזור ולברך כורא פרי הגפן שכיון שאמרו לקדש הסיוח דעתם משהיה עד שיקדשו אבל אם מקדשים מיד אינם צריכים לברך על כוס של קידוש כמו שנתבאר למעלה ^{קכב} שהרי באמירה זו לא הסיוח דעתם מכוס של קידוש ^{קכג}:

מזו אע"פ שאסור למעום קודם קידוש ^{קכד} אם שכח או עבר וטעם ^{קכה} אפילו אבל ^{קכו} סעודה גמורה צריך לקדש מיד שנזכר ^{קכז} ואסור לו למעום כלום משנזכר עד שיקדש ^{קכח} ולא יברך כורא פרי הגפן על כוס של קידוש אם בירך כבר על יין וכן אם מקדש על הפת אין צריך לברך המוציא אם בירך כבר ואף אם מקדש על הכוס אין צריך לברך המוציא על הפת שאוכל אה"כ ^{קכט} כמו שנתבאר למעלה ^{קכז} (ואם נזכר אחר שגמר סעודתו אין צריך לאכול עוד אחר הקידוש כדי שיהא הקידוש במקום סעודת שבת שלאחריו רכיון שאכל הסעודה משחשכה אחר שנכנס השבת הרי היא נקראת סעודת שבת וכשמקדש אחריה הרי קדש במקום סעודת שבת ^{קל}).

ואם נזכר אחר שבירך המוציא קודם שטעם פרוסת המוציא לא יקדש על היין ויצטרך למעום מהפת קודם קידוש כדי שלא תהא ברכת המוציא לבטלה ^{קלא} אלא יקדש על הפת ^{קלב} ואף אם אין לפניו לחם משנה ^{קלג} וצריך להמתין עד שיביאו לפניו אין זה הפסק ^{קלד} ואף אם יצטרך לרבר ולומר להם שיביאו לו אין זה הפסק כלל כיון שהוא לצורך הסעודה וכמו שנתבאר בסיומן ^{קלז}:

מזו אע"פ שמצוה מן המובחר לקדש סמוך לכניסת השבת ^{קלח} מכל מקום נמשך עיקר

קונטרס אחרון

זה דמירי באמירה קודם זמנה ע"כ ר"ל דכל שכן שמוטר לשתות. וכן הוא בט"ז ומג"א ^{סח} סי' רצ"ט לפי מ"ש שם דהרמב"ם מירי דמסובים לאכילה ואפילו כשיגיע זמנה א"צ לפסוק ^{סו}, וכן כתב במגדול עוז ע"ש. ומדבריהם למדנו ^{סז} דגבי קידוש אף שמסובין לאכילה השבת קובעת קודם זמנה באמירה בעלמא ^{סח}, ופשוט הוא בסוגיא ^{סח}, לפי מ"ש הכסף משנה ^ט (וכן כתבתי בפנים למעום כלום ^{קלז}):

קבב סעף א.	
קכג מ"א שם. ולא כעולת שבת ס"ק ה ומ"ו ס"ק ה.	
	וראה הע"ב שם ע' רמד.
קכד כדלעיל סעף ז.	
קכה פסחים ק' א. מור וש"ע ס"ז.	
קכו רמב"ם פ"ב ה"ה.	
קכז מ"ז סק"י. מ"א ס"ק יב.	
קכח ראה ב"י רש ה"ה ר"ה ואסור למעום. וראה	
הע"ב (רות"ז) ח"ו ע' שח.	
קכט מ"ז סק"י.	
קל סעף א.	

ציונים לקונטרס אחרון

הרמב"ם שם ה"ו, ולעיל סי' קטט ס"ד) הפסק אף לאכילה (ולא רק לשתיה).
סט גבי קידוש: הו יתבי בסעודתא. וגבי הברלה:
 ע גי'ל דרבעו שחכב נאטר לשתות לאו דוקא אלא לשון הגמרא הוא שהעתיק ה"ה דאסור לאכול.
 עא ברפוסים שלפנינו — רק נאטר עליהם לשתות.

סד ס"ק ג.
סה ס"ק ה"ו. וכ"ה לקמן שם ס"ג.
סו משמעות דבוייהם שם. וכ"ה לקמן שם ס"ג.
סז כיון שפירשו דברי הרמב"ם גבי הברלה במסובין לאכילה, ע"כ צ"ל דגם מ"ש בואו נקדש מירי בגמר הסעודה מבעוד יום (כאמור כאן בפנים).
סח כמו באמירת בואו ונברך, דחשיב (לדעת

הלכות שבת רעא

רלה

מצותו כל הלילה^{קטז} ואם שכח או עבר ולא קידש בלילה יש לו תשלומין למחר כל היום^{קטז} ויאמר כל הקידוש של לילה מלבד פרשת ויכולו^{קטז} שאינו ענין לאמרה ביום לפי שבליילה היתה גמר מלאכתו של הקב"ה^{קטז}:

יז אע"פ שהשלחן צריך להיות ערוך ומסודר מבעוד יום כמו שנתבאר בסימן תוס' ס"ב מכל מקום אין מביאים אותו למקום הסעודה עד אחר הקידוש^{קטז} כדי שיהא ניכר שבא לכבוד שבת^{קטז} ואם הביאו קודם קידוש צריך לפרוס עליו מפה לכסותו^{קטז} כאלו אינו כאן עד אחר קידוש כדי שיתראה כאלו הובא עתה לכבוד שבת^{קטז}.

כמה בדברים אמורים בימיהם שהיו להם שלחנות קטנים כל אחד שלחנו לפניו^{קטז} ולא היה להם מורה להפסיק ולהביאם אחר קידוש אבל עכשיו ששלחנות שלנו גדולים ומורה להביאו אחר הקידוש ולהפסיק בין קידוש לסעודה נהגין להביאו לבתחלה קודם קידוש ולפרוס מפה לכסות הפת^{קטז} עד אחר הקידוש^{קטז} בין שמקדש על היין בין שמקדש על הפת^{קטז} וצריך שתהא גם מפה תחת הפת על השלחן^{קטז} כדי שתהא הפת בין שתי מפות וזכר למן שהיה עליו טל מלמעלה וטל מלמטה^{קטז}:

יח כוס של קידוש^{קטז} בין של לילה בין של יום ובין של הברכה^{קטז} מעון כל הדברים שמעון כוס של ברכת המזון שיהיה שלם^{קטז} ושישטפנו מבוהין וידיחנו מבכנים^{קטז} ויהיה מלא יין על כל גדותיו^{קטז} ולא יהיה היין פגום^{קטז} ויקבלנו בשתי ידיו ויאחנו בימינו לברוק^{קטז} ויגביהנו מעל השלחן מופח^{קטז} ויתן עיניו ברוקסא^{קטז} שלא יסיה דעתו ממנו^{קטז} כמו שנתבאר בסימן קפ"ג:

יט אע"פ שאמר ויכולו בבית הכנסת צריך לחזור ולאמרו על הכוס קודם קידוש כדי להוציא בנו ובני ביתו הקטנים^{קטז} שלא אמרוהו עדיין ואח"כ יברך בורא פרי

קלח פסחים ק, א. רגלים פכ"ט ה"ד. וראה גם לקמן סי' רצט ס"ח לענין הברילה.

קלט פסחים ק, א (ומי שלא קידש). רמב"ם שם (בין בשוגג בין במזיד) מור ושוע"ט ס"ח. וכ"ה לקמן סי' תנג' ס"ג.

קמ אהרות חיים הל' קידוש אות ג בשם תוס' רמ"א ס"ח.

קמא או"ח שם. פ"ז ס"ק יא.

קמב סעף א.

קמג ברייתא פסחים ק, ב. תוס' שם ד"ה שאין ומשבת קט, ב ד"ה ומצא. רא"ש שם פ"ג ס"ג. מור.

קמד שאילתות יתר' פ' נד. רשב"ם שם ד"ה ה"ג רבה. תוס' שם. מור.

קמה ברייתא שם. מור.

קמו שאילתות שם. רשב"ם תוס' שם. וכ"ה לעיל סי' ס"ד. מועט נוסף (לענין הברילה) נבואר לקמן סי' רצט ס"ד.

קמוז ראה גם לעיל סי' קסו סמ"ו. סי' קעז ס"ה. סי' קפ ס"ד. סי' ר"ג ס"א. לקמן סי' תנג' ס"ח.

קמח תוס' רא"ש שם. מור. וראה העי"ב (ירוש' ה"ז ע' נד).

קמט מ"א סק"ב. קנ ראה פ"ז ס"ק יב (מצעם שיבואר בסמוך).

קנא מור ושוע"ט ס"ג. וראה לעיל סי' רפב ס"א.

קנב תוס' פסחים שם. סי' תרומה סי' רמג. הגהות מימוניות פכ"ט אות ק. מור ומ"ז ס"ק יב. וראה לק"ש חמ"ז ע' 174 הערה 14.

קנג ר"ף פסחים שם (כב. ב. לענין פגום). רמב"ם פכ"ט ה"ז ושוע"ט ס"ג.

קנד ר"ף שם (לענין פגום). מור ושוע"ט רס"י רצו (לענין פגום). לבוש ס"י. וכ"ה לקמן שם ס"ב.

קנה ראה לעיל סי' קפג ס"ד וע"ג.

קנו ראה שם ס"ב.

קנז ראה שם ס"ד. וראה גם סי' קפג ס"ד.

קנח ראה סי' קפג ס"ד.

קנט ראה סי' קפג ס"ג. מנהג חב"ד: מוזגין הכוס, לקחו בימינו, מפורו לשאאלו – מנגידו – דרך הורדה מלמעלה למטה – על קף ידו הימנית כשהיא כפופה קצת כעין בית קיבול ד' אצבעותיו מונבחות והאגודל מושכב מן הצד (ס' המנגידים – חב"ד ע' 28).

קס ראה שם ס"ח. מנהג חב"ד – ג' פסחים (שם).

קסא ראה לעיל סי' קפג ס"ג. וברקמן ס"ח וע"ג.

קסב ראה סי' קפג ס"ט.

קסג תוס' פסחים ק, א ד"ה וזכרנו. רא"ש שם פ"א סמ"ו. מור ולבוש ס"י. וכ"ה לקמן סי' תנג' ס"ח. וראה הקרי הלכות ח"ג כה, א. קיצור הלכות הערה 53.

הגפן^{קסד} וברכת קידוש ואם שכח לאמרו קודם קידוש אומרו בתוך הסעודה על הכוס^{קסה}.

וטוב לעמוד בשעת אמירת ויכולו מטעם שנתבאר בסימן רס"ח^{קסז} אבל בשעת ברכת הקידוש יותר טוב לישב (מטעם שנתבאר בס' רצ"ג^{קסז}) אבל במדינות אלו נתפשט המנהג לישב אף בשעת אמירת פירשת ויכולו^{קסח} כי מאחר שאמרוהו כבר בבית הכנסת מעומד אין מקפידין כל כך לעמוד בשעה שאומרה להוציא בניו ובני בתו ומכל מקום עומדים קצת כשמתחילין י"ום ה"ששי ו"כולו ה"שמים שנרמז השם בראשי תיבות^{קסט}.

וכשמתחילין טוב ליתן עיניו בנרות^{קע} כי ב' פעמים נר עולה ת"ק והיא רפואה לפסיקה גסה^{קעא} שנטולת אחר מת"ק ממאור עיניו של אדם^{קעב} אבל בשעת ברכת הקידוש צריך ליתן עיניו בכוס^{קעג} כמו שנתבאר למעלה^{קעד}:

ב מי שאין לו יין לקדוש של לילה ושל יום אלא כוס אחת ואם יחלקנו לב' כוסות לא יהיו מלאים (אי אפילו אם כוס זה אינו מלא אלא שאם יחלקנו לב' כוסות לא יהיה רביעית יין בכל אחת) ויחזנו כולו בכוס אחת ויקדש עליו בלילה וכדי שלא יהיה כולו פגום כשיטעם בו עכשוו מכולו ישפוך ממנו מעט לכלי אחר קודם שיטעמנו^{קעה} ויהא נזר שיהא נשאר בכוס זה רביעית כדי שיטעום מרביעית שאין כוס של ברכה פחות מרביעית^{קעו} ואח"כ יהויר לתוכו מה שבכלי האחר ובוהו הוא מתוקן מפגמתו כמו שנתבאר בס' קפ"ב^{קעז}.

(ואם כוס זה אינו מלא גם עכשוו אלא שאם יחלקנו לב' כוסות לא יהיה רביעית שלמה בכל אחת ישפוך ממנו מעט קודם קידוש ואחר שיטעמנו יחזרנו לתוכו ולא ישפוך ממנו אחר הקדוש קודם המעימה (מפני שהוא ביוון הברכה) עיין ס' רצ"ו^{קעח}) כמו שנתבאר בס' רצ"ג^{קעט} וגם שלא להפסיק בין ברכה למעימה בחנם^{קפ} כיון שלא יהיה הכוס מלא אף אם לא ישפוך ממנו כלום קודם הקדוש).

ואם אין לו אלא רביעית יין בצמצום יין שאינו מוגז או אפילו יותר משהו אלא שאין לו כשני רוב רביעית מרווחים^{קפא} וכשהוא שותה בלילה נחסר לו למחר הרבה ימוגז

וראה לקו"ש הב"ב ע' 283.
קעא מהר"ל שם. מ"א ס"ק ב.
קעב ברכות נג, ב. שבת ק"ג, ב. וראה גם לעיל ס' צ ס"ג. לקמן רס"א שא (מהר"ק).
קעג ראה רדב"ז משה סק"ח. רמ"א שם.
קעד סעף ה.
קעה רבינו ירוחם ה"א תריב יב (סו, ג). שו"ע ס"א.
קעו מ"א בשם התוס' פסחים ק"ד, ב ר"ח ש"מ ש"מ מעט פגמו. הגאון ס' פד. ומשמעות הראש"ש פ"ח ברכות ס"ב. וראה גם לקמן ס' תעב ס"ג. שעורי - ראה שם ס"ח. יתקוני מנואות ע' צ. קיצור הלכות הערה 51.
קעז סעף ה.
קעח לקמן שם מ"ה וש"נ.
קעט סעף נו.
קפ ראה לעיל ס' קצ ס"ה. וראה מ"מ וציונים.
קפא ראה תולדה לדור ס"ק יד.

קסד והמנהג לומר סברי טרוקן, כרלעיל ס' קער ס"א וש"נ וכ"ה בסידור.
קסה מ"א ס"ק כא בשם משה משה ס' תבט, בשם הרוקח בשם הדור רבי קלונמוס.
קסו סעף יב.
קסז רמ"א ס"ג ש"י ר"ה כתוב בכל בו. שו"ע שם ס"ג. מ"ז שם סק"ח. וראה לקמן שם ס"ז להבדיל מעומד (ללוח את הגלף) ולשתות מושב. ולקמן ס' תעג ס"ח. שבשול י"ט במזש"ק אומרים מושב בגלל הקידוש. וראה לעיל ס' ר"ג ס"א.
קסח רמ"א ס"ג. וראה פסקי הסידור. ומנהג הב"ד לקדש מעומד בליל שבת. ור"ש (תש"פ) עם לקו"ש מעטים ומנהגים ר"ה קדש. כ"ה בפרי עין חיים ש"ה פ"ד ושב"א פ"ז. ס' האר"ל משנת המסידים. עולת שבת ס' ש בשם ס' דבמ"פ פ"ד בדג"ח.
קסט ד"מ אות ת. רמ"א שם.
קע מהר"ל ה"ל שבת ס' ב בשם שכל טוב. רמ"א שם.

הלכות שבת רעא

רלו

למחר במיום³⁹² עד שיעמוד על רבעית והוא יהא ראוי לשתיה בזמנה זו בענין שיהא ראוי לברך עליו בורא פרי הגפן כמו ש[נ]חבאר בס' ר"ד³⁹²:

כא וכל זה כשיש לו כוס אחר להברלה שאם לא כן מוטב שיניחנו להברלה ויקדש על הפת ממה שיקדש עליו ולא יהיה לו על מה להבריל שאין מברילים על הפת³⁹² ומכל מקום אם יש לו שכר להבריל עליו במקום שהשכר הוא חמר מדינה לא יניתנו להברלה³⁹² ואפילו קידוש של יום קודם להברלה כשאפשר להבריל על השכר שהוא חמר מדינה³⁹² לפי שבקידוש אפילו של יום יש אומרים שאין מקדישין על השכר אע"פ שהוא חמר מדינה כמו שיתבאר בס' ער"ב³⁹² ובהברלה הכל מודים שמברילים עליו.

כמה דברים אמורים ביחוד בביתו אבל (ו) בבית הכנסת הברלה קודמת לקידוש³⁹² לפי שבקידוש שבבית הכנסת אינו מציא שום אדם ידי הוכתו וגם יש חולקים ומעוררים על קידוש זה כמ"ש בס' רס"ט³⁹² אבל הברלה היא מצוה לדברי הכל להוציא מי שאין לו יין כמ"ש בס' רצ"ה³⁹²:

כב שלשה מנחלי העולם הבא ואחד מהם המשייר יין מקידוש להברלה³⁹² דהיינו שיש לו מעט יין ומונע שתייתו בשביל הברלה³⁹² ויש אומרים³⁹² דהיינו שמקדש בלילה על כוס גדול שישתייר באותו כוס לקידוש של יום ולהברלה ויתקן אותו מפנימיתו³⁹² כמ"ש למעלה³⁹² ובתוך הסעודה שותה יין אחר³⁹² וטוב לנהוג כן:

כג אחר שקידש על הכוס יטול ידיו לסעודה ויברך על נטילת ידים³⁹² ואם שכח ונמל ידיו קודם קידוש לא יקדש על היין אלא על הפת³⁹² לפי שבנטילה זו גילה דעתו שהפת חביבה לו מין וצריך לקדש על החביב³⁹² ויש חולקין על זה ואומרים שאפילו

קונטרס אחרון

(ו) **בהב"נ** כן³⁹² הוא עיקר הגירסא במג"א, דלגירסת הבאר היטב³⁹² למה הצריך לעיין בס' רס"ט, ואין שם ענין לכאן. ועוד דממ"ש המג"א בס' קפ"ב סק"ה] משמע דדוקא קידוש תמיר מברכת המזון, אבל הברלה סגי בשכר אפילו לכתחלה, כמו בברכת המזון:

קצג פרישה ס' רצו ס"ק מרפ"ו. שירי כנה"ג הגה"ש אות ד. עולת שבת סק"ו. מ"א סק' ס"ק כה.
קצד ע"ש ש"ש. וראה פרישה שם.
קצה סעף ב.
קצו שכנה"ג. ע"ש שם.
קצא סידור רב עננים (ח"ב ס' ז). רמב"ם פכ"ש ה"ז. הובא במור. ש"ע ס"ב.
קצב רב ברנא פסחים קו, ב. רב עננים ורמב"ם וסור וש"ע שם.
קצג ר"ן פסחים שם ר"ה נצל ידיו לדעת הר"ף והרמב"ם. לבוש ס"ב. וראה גם לקמן ס' רצו ס"ב לענין הברלה.
ק ר"ה ור"י בתום שם ר"ה מקדש. מנהג הרא"ש הובא במור. ש"ת הרשב"א ח"א ס' קפה וס' תשנב וס' תתבו. מרדכי פסחים שם. הגהות מיימוניות פח"ט אות ק. רמ"א ס"ב.

קפב ירושלמי פ"ז דברכות ה"ה וכפי הרא"ש שם. רבינו ירוהם שם. ש"ע ס"א. וראה לעיל ס' קפב ס"ו שגם במים מתוקין היין שלא היה פגום.
קפג סעף ז.
קפד מור מוס"י רצו. ש"ע ס"א. וראה לקמן ס' רצו ס"ז וש"ג.
קפה מ"א ס"ק כה.
קפו מ"א שם. וראה לעיל ס"ה שקידוש הלילה קודם לקידוש היום.
קפז סעף יא.
קפח מ"א שם.
קפט סעף ב.
קצ סעף ד.
קצא ר' נתן פסחים קו, א.
קצב הרשב"א ותוס' שם ר"ה דמשיר.

ציונים לקונטרס אחרון

עב לכללות קריא זה ראה הע"ב (ירוח"ו) ח"ז ע' מח.

עג שג"ס "מיהו כבה"מ עדיף טפ"י" (דהיינו בברכת המזון).

הלכות שבת רעא

רלח

לכתחלה יכול ליטול דיוו קודם הקידוש ואין הקידוש מפסיק בין נמילת ידים לסעודה כיון שהוא לצורך הסעודה^{ר"א} והעיקר כסברא^ה (הראשונה) [האחרונה]^{ר"ב} וכן המנהג פשוט במדינות אלו לבר מליל פסח^ה כמו שיתבאר בס' תענית^ה ומכל מקום מי שרוצה להתמיר על עצמו שלא ליטול עד אחר הקידוש יפה הוא עשה ואין מוחין בידו על שעובר על המנהג כי יכול לומר אעשה כדברי הכל^ה.

ולדברי הכל אסור למווג הכוס בחמין אחר נמילת ידים^ה כי צריך הדקוק גדול שלא יחסר ולא יותיר והרי זה הפסק והיסח הדעת^ה ולכתחלה טוב לזהר שאפילו השפיכה בלבדה מהקנן לבוס תהיה קודם נמילת ידים^ה:

בד המקדש צריך שיטעום מהכוס כמלא לוגמו^ה ולא מלא לוגמו ממש אלא כל שאילו מסלקן לצד אחד בפיו וראה מלא לוגמו והוא רובו של רביעית^ה באדם בינוני והגדול לפי גדלו^ה צריך שיהיה כמלא לוגמו שלו ומכל מקום אין צריך יותר מרביעית אע"פ שעדיין אינו כמלא לוגמו^ה:

בה אם לא טעם המקדש וטעם אחד מהמסוכין אם טעם כמלא לוגמו ממש יצאו כולם ידי חובתן^ה אבל אין שתיית שנים מצטרפת למלא לוגמו^ה לפי שצריך שיחנה אחד מהם משתיית כוס של ברכה ובפחות מלא לוגמו אינה נקראת שתייה של הנאה^ה.

ומכל מקום מצוה מן המובחר שיטעמו כולם מכוס של ברכה^ה אבל אין צריך מלא לוגמוי לכלום^ה אך מי שיש לו יין מעט מוטב שיטעום אחד בלבד כשעויר ויניה השאר למחר לקידוש או להברלה^ה.

הגאונים סוברים שאם לא טעם המקדש עצמו כמלא לוגמו לא יצא^ה אע"פ שמעטמו המסוכין כל אחד כמלא לוגמו וראוי לחוש לדבריהם לכתחלה^ה כמה דברים אמורים בקידוש אבל בהברלה^ה ובשאר כל הדברים המעטנים כוס מורים הגאונים שאפילו לכתחלה די בטעמת אחד מהמסוכין וכן כמלא לוגמו^ה:

-
- רא** מ"א ס"ק מו.
 - רב** ראה לק"ש חכ"א ע' 385.
 - רג** רמ"א שם.
 - רד** סק"ה ד.
 - רה** מ"ז סוס"ק יד. וז"ה מנהג הב"ד. וראה פסקי הסידור.
 - רו** ב"ה בשנה ברבות נא, ב פירושי תוס' פסחים שם ר"ה ויגונו. מ"א ס"ק מו. וברלעיל סי' קטו לדברי הכל.
 - רז** תוס' שם לעיל שם.
 - רח** מ"א שם. לדעה הב' דלעיל שם.
 - רט** רב הונא פסחים ק, א. מור וש"ע סי"ג.
 - רי** תוס' שם ר"ה אם טעם. רא"ש שם סי"ה. ר"ן שם מובא פ, א. מור וש"ע שם. וראה לעיל סי' קפג סוף סי"ט. ולקמן סי' תעב סי"ב, שלכתחלה צריך לשותותו בבת אחת, ובריעד עדי כרי אבילת פריס, או עד כדי שתיית רביעית (ראה גם מדר בדה"ל פ"ח ה"י).
 - ריא** תוס' שם ובינא שם ר"ה דבי נמי. מ"א ס"ק כמ. וז"ה לעיל סי' קצ ס"ה. לקמן סי' תריב סי"ב.
 - ריב** ר"ן שם. כ"ח סי"ב. מ"א שם.
 - ריג** תוס' פסחים ק, ב ד"ה ידי קידוש. רשב"ם שם, ק, א
-
- ר"ה** ושעם מלא לוגמו. רא"ש פ"י מ"ח מעירובין מ, ב. מור וש"ע סי"ד. וז"ה לקמן סי' ערב סי"ב. וראה מ"מ ועינכם. הע"ב (ירוש"י) ח"ז ע' רעא.
 - ריד** רא"ש שם מור וש"ע שם.
 - רטו** רא"ש שם. מור ולבש ס"ה. וראה לעיל סי' קצ ס"ב.
 - רטז** תוס' שם. רא"ש שם סמ"ז. מור וש"ע שם. וראה גם לעיל סי' קצ ס"ה.
 - ריז** נגד משנה פ"ט ח"ז בשם הגאונים. הובא בב"י ר"ה ומ"ש ומכל מקום מ"ז ס"ק ז.
 - ריח** מ"א סק"ל.
 - ריט** ב"ה הל' קידוש הברלה (ג, א). רא"ש שם סמ"ז בשם רב עיטום ורב צמח גאון. מור וש"ע שם בשמם. וראה לעיל סי' קצ ס"ד שהו בקידוש שבבית. וראה לעיל סי' רטט ס"ג. הע"ב (ירוש"י) ח"ז ע' רעג.
 - רב** ואם אינו יכול לשתות בעצמו, ראה לקמן סי' ערב סי"ב.
 - רבא** ראה לקמן סי' רעה ס"ה. רמ"א ח' תקנא ס"י. מ"מ ועינכם.
 - רבב** מור וש"ע שם. וראה לקמן סי' רעה ס"ה.
 - רבג** ראה רעה הא' דלעיל סי' קצ ס"ה.

הלכות שבת רעא

רלמ

בו קודש על הכוס וקודם שמעם הפסיק בדבור חוזר ומברך בורא פרי הגפן^{רמב} ואינו צריך לחזור ולקדש^{רמב} אבל אם הסית דעתו משתיית כוס זה^{רמב} (א) שיצא מחדר זה לחדר אחר^{רמב} אע"פ שהזרז למקומו^{רמב} צריך לחזור ולקדש ואינו יוצא ידו חובתו בקידוש הראשון כיון שהפסיק בינו למעמיט הכוס בהיסח הרעת (א) בעקירת מקום מחדר לחדר^{רמב}:

בז וכן אם נשפך כוס שקודש עליו וביאו לו כוס אחר ויברך עליו בורא פרי הגפן^{רמב} אם לא היה ברעתו לשתות עוד יין אחר הקידוש^{רמב} ואין צריך לחזור ולקדש אם לא הסית דעתו ולא הפסיק בעקירת מקום כינתיים.

ואם קודש בשחרית על השכר ונשפך הכוס (כיון שנשפשו של אדם קצה בשכר בשחרית^{רמב}) יש להקל שאין צריך להביא כוס אחר לברך עליו שהרי יש אומרים שאפילו^{רמב} יוצא ידו חובתו במה שמברך המוציא על הפת^{רמב} כמו שכתבאר בסיומן רע"ב^{רמב}:

בח אבל אם קודש על כוס מלא מים כסבור שהוא יין צריך לחזור ולקדש על היין^{רמב} אף אם הוא בענין שאין צריך לחזור ולברך בורא פרי הגפן^{רמב} כגון שהיה ברעתו לשתות עוד יין אחר הקידוש וכמו שנתבאר בסיומן ר"ט^{רמב} דכיון שתקנו חכמים לומר הקידוש על היין וזה אמרו על המים צריך לחזור ולקדש^{רמב}.

ומכל מקום אם בשעה שקודש על המים היה לפניו רביעית יין בכלי אחד על השלחן או על הספסל אצלו (ח) מוכן לשתות אזי אינו צריך לא לברכת בורא פרי הגפן ולא

קונטרס אחרון

(א) או שיצא בו הכי"ט מסתברא לפי דעת המג"א^{רמב} דעקירת חדר דמי להיסח הדעת כדפירש רשב"ם (דף ק' סוף ע"ב), ונתבאר בס"י קע"ח^{רמב}, והאחרות חיים^{רמב} נתכוין לזה, ולמד ממנו המג"א להיסח הדעת:

(ח) מוכן לשתות בו אפשר^{רמב} דאף המג"א^{רמב} מודה בה^{רמב}, ומיירי כשהביאו לו^{רמב} ואפילו הכי

- רמב כולעיל ס"י קמו ס"ט.
- רמב בה"ג הל' קידוש והבדלה (ג, ג), מור וש"ע סמ"ו.
- וראה תהלה לרוד ס"ק מו.
- רמב מ"א ס"ק לב.
- רמב אחרות חיים סוף הל' קידוש היום. מ"א שם, וראה ק"א. לעיל ס"י קעח ס"י א"א. לקמן ס"י רע"ב ס"ב, מ"מ וציונים.
- רמב ראה ס"י קעח ס"א. מ"מ וציונים.
- רמב ראה גם לעיל ס"י קצ ס"ב.
- רל בה"ג הל' קידוש והבדלה (ג, ג) לבני שתי אותו אורח. אחרות חיים הל' קידוש היום סכ"א. כ"י ר"ה וראה ל"י שו"ע סמ"ו.

ציונים לקונטרס אחרון

- עד לכללות ק"א זה ראה העי"ב (ירוש' ח"ז ע' ג ואילך).
- זה ס"ק לב.
- עו סעף א.
- עו סוף הל' קידוש היום.
- עז לכללות ק"א זה ראה העי"ב (ירוש' ח"ז ע' ג ואילך).
- עז ס"ק לב, שאף שדעתו וא"צ לברך על היין יחזור ויקדש.
- פ וכה"כ באילה רבה ס"ק לד.
- פא ומ"ש יחזור ויקדש מיירי כשלא היה לפניו בשעה שקידש. וראה ברי השלחן ס"י עט ס"ק ב.

הלכות שבת רעא-ערב

לחזור ולקדש אלא ישתה מיר מן המוכן שלפניו^י שהרי זה כאילו קידש על היין ההוא שאף שכוס של קידוש צריך שיאחזנו בידו^י מכל מקום אין זה מעכב בדיעבד^י:

כט אין צריך לשפך מכוס המקדש לכוסות יין שלפני המסובין היוצאים ידי חובתן בשמייעה אלא אם כן היו פגומין שאז הוא צריך לשפך לכל כוס וכוס קודם שיטעום הוא כדי שישתו כולם מכוסות שאינן פגומין^י שזוהו מצוה מן המיבחר^י:

ל לא יטעמו המסובים קודם שיטעום המקדש אם הם זקוקים לכוסו ששופך ממנו לכוסות שבידם ריקנים או פגומים^י אבל אם היו להם כוסות יין שאינן פגומים רשאים לשתות קודם שישתה המקדש^י כמו שנתבאר כל זה בס"י ק"צ^י:

ערב על איזה יין מקדשין וכו' י"ד סעיפים:

א אין מקדשים על היין שריחו רע^א אע"פ שלא נשתנה לחמיצות כלל^ב אלא ירחו ומטעמו יין שמכרכים עליו בורא פרי הגפן^ג רק שמסריח קצת מחמת שזדיה בכלי מאוס^ד אף על פי כן הקריבחו נא לפחתך^ה הירצך או הישא פנד^ו.

וכן אין מקדשין על היין שנתגלה^ז אף על פי שעכשוו אין נוהרים בגלוי^ח לפי שאין נחשים מצויים בנינו אף על פי כן הקריבחו נא לפחתך וגו'^ט ומכל מקום אם לא עמד מנגלה אלא שעה מועטת אין להקפיד כל כך בפרט במדינות אלו שאין היין מצוי כל כך לפי שגם הפחות והסגנים אין מקפידים על כך בדיעבד אלא אם כן נמד ירחו ומטעמו^י:

קונטרס אחרון

אין צריך לברך אם היה דעתו עליו. ומ"ש בס"י ר"ו סק"ז^י היינו לפי דעת הטור אבל לפ"ד ר"ת אינו כן^י כמבואר בהדיא בהגהות מיימוניות^י ע"ש בב"י ובט"ז ס"ק ח' וט' ודו"ק. ואף אם חמצי לומר דהמגי'א חולק על זה^י קי"ל ספק ברכות להקל:

רמז סוף ה.

- סימן ערב**
- א** רב עירא בר מוביא ב"ב צו, א לאוקמא הנורא שם ע"ב. מור וש"ע ס"א.
- ב** כ"ו ריש הסי'.
- ג** רש"ם שם ד"ה אלא. מור. ויתבאר לקמן ס"ג.
- ד** רש"ם שם. א"ה רב ס"ק א.
- ה** לשר ומשל שלך.
- ו** מלאכי א, ה. גנרא שם.
- ז** גנרא שם. מור וש"ע שם.
- ח** מור בשם רי"ן גיאות. ש"ע שם.
- ט** גנרא שם. מ"א סק"א.
- י** מ"א שם.

רמ מ"ו שם. וראה קי"א ס"ק ח שאפשר גם המ"א יורה ליה.

רמב כדלעיל מ"ה. וראה גם לעיל ס' קסו ס"ו. ס"ו ר' ס"ה. מ"מ וציונים.

רמג ראה לעיל ס' קפב ס"א. ס"י קצ ס"ג. ס"ו ר' ס"ט.

רמד תוס' ברכות נו, א ד"ה אין פסחים ק, א ד"ה הוה נזון. רא"ש ברכות פ"ו ס"ו. פסחים פ"ו ס"ו. מו.

רמו וש"ע ס"ו. וראה לעיל ס' קצ ס"ה וש"ו. כדי השלחן ס"ו מו ס"ק לא.

רמז כדלעיל ס' קצ ס"ה. וראה מ"מ וציונים.

רמה תוס' שם. רא"ש פ"ו ס"ו מו בשם הירושלמי. ש"ע ס"ג.

רמו מעובדא דרהוא סבא פסחים שם. תוס' ורא"ש שם. ש"ע שם.

ציונים לקונטרס אחרון

פד הל' ברכות פ"ד אות ג.

פז על הש"ו ס"ק יט. וסובר דאף כשהיה לפניו בשעה שקידש צריך לחזור ולקדש.

פב ולעיל שם ס"ט, וכשאינו לפניו לא מהני מה שהי' דעתו עליו. וז"ה בסדר ברה"ב פ"ט ה"ד.

פג ראה תהלה לדוד ר"ו סק"א. כדי השלחן ס"ו עט ס"ק כו.